

ЗАТВЕРДЖЕНО
19 лютого 2016 р.

_____ **ДУХНЕНКО В.Б.**
к.т.н., директор ТОВ "РА "Експерт-Рейтинг",
член УТФА

_____ **ШАПРАН В.С.**
к.е.н., Голова рейтингового комітету
ТОВ "РА "Експерт-Рейтинг", член УТФА

Початкові положення

Методичне забезпечення в ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" створювалось (оновлювалось) у відповідності до «Правил визначення уповноваженим рейтинговим агентством рейтингової оцінки за Національною рейтинговою шкалою», що затвердженні рішенням НКЦПФР №17 від 12.01.2016, та зареєстровані у Міністерстві юстиції 03 лютого 2016 р. за № 182/28312. Відповідно до вищезазначеного документу, *"Рейтингова методологія — сукупність документів, які визначають критерії визначення рейтингової оцінки уповноваженим рейтинговим агентством за Національною шкалою, у тому числі визначають порядок проведення аналізу емітента та його цінних паперів на предмет відповідності ознакам фіктивності. Рейтингова процедура — документ, який визначає послідовність дій з присвоєння, оновлення, призупинення та відкликання рейтингової оцінки за Національною шкалою"*.

Тому методичне забезпечення рейтингового процесу у ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" складається з таких компонентів:

1. Методика визначення рейтингової оцінки
 - 1.1. Рейтингова процедура
 - 1.2. Принципи та критерії визначення рейтингової оцінки
2. Шкала кредитних рейтингів
3. Інформаційне забезпечення рейтингового процесу
4. Порядок проведення аналізу емітента та його цінних паперів на предмет відповідності ознакам фіктивності
5. Уникнення конфлікту інтересів при визначенні кредитного рейтингу
6. Застереження щодо використання тексту компонентів методичного забезпечення рейтингового процесу у ТОВ РА "Експерт-Рейтинг".

Агентство на наступний робочий день після затвердження методики визначення рейтингової оцінки публікує її у форматі **.pdf на власному Web-сайті у мережі Інтернет, та надсилає до НКЦПФР протягом 5 робочих днів.

1. Методика визначення (оновлення) рейтингової оцінки

1.1. Рейтингова процедура — документ, який визначає послідовність дій з присвоєння, оновлення, призупинення та відкликання рейтингової оцінки за Національною шкалою. Послідовністю дій присвоєння, оновлення, призупинення та відкликання рейтингової оцінки є:

1. Укладання договору про присвоєння та оновлення рейтингової оцінки.
2. Визначення відповідальної особи (відповідальних осіб) за присвоєння та оновлення рейтингової оцінки. Відповідальними особами у ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" за присвоєння та оновлення рейтингової оцінки є:

- голова рейтингового комітету;
- профільний аналітик, який є членом рейтингового комітету;
- інші члени рейтингового комітету.

3. Голова рейтингового комітету приймає інформацію, надану суб'єктом рейтингування, та призначає профільного аналітика, який є відповідальним за підготовку проекту рейтингового звіту. Проект рейтингового звіту доступний для ознайомлення всім членам рейтингового комітету.

4. Під час підготовки рейтингового звіту відбувається аналіз наданої суб'єктом рейтингування інформації, у тому числі регулярної та особливої інформації емітента та інформації, перелік якої наведено у пункті даного документу "3. Інформаційне забезпечення рейтингового процесу", а також іншої інформації, що є в наявності в уповноваженого рейтингового агентства щодо суб'єкта рейтингування, з періодичністю не рідше ніж раз на 6 місяців.

5. За результатами аналізу профільним аналітиком ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" відбувається підготовка проекту рейтингового звіту, який повинен відображати основні результати аналізу агентства. Проект рейтингового звіту виноситься на обговорення рейтингового комітету.

6. Рейтинговий комітет ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" є уповноваженим органом щодо прийняття рішення про присвоєння рейтингової оцінки або оновлення рейтингової оцінки шляхом її підтвердження або зміни, призупинення або відкликання присвоєної рейтингової оцінки. На засіданні рейтингового комітету відбувається обговорення проекту рейтингового звіту. Будь-який член рейтингового комітету у разі підтримки більшістю голосів членів рейтингового комітету має можливість внести зміни у проект рейтингового звіту. Проект рейтингового звіту, якщо проект потребує доопрацювання, може розглядатись рейтинговим комітетом кілька разів. Результати засідання рейтингового комітету оформлюються протоколом та засвідчуються підписом директора ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" та печаткою ТОВ РА "Експерт-Рейтинг".

7. Рейтинговий звіт надається суб'єкту рейтингування для ознайомлення. Якщо присвоєна та оновлена рейтингова оцінка не влаштовує суб'єкт рейтингування і він має підстави вважати, що в ході рейтингової процедури не були враховані

істотні фактори, що впливають на рейтингову оцінку, суб'єкт рейтингування має право протягом 5 робочих днів після одержання рейтингової оцінки подати обґрунтовану заяву та документи до рейтингового комітету ТОВ РА "Експерт-Рейтинг". Після аналізу заяви і документів Рейтинговий комітет протягом 5 робочих днів після одержання документів для оскарження приймає рішення з присвоєння або оновлення рейтингової оцінки, що не підлягає подальшому оскарженню в уповноваженому рейтинговому агентстві, проте може бути оскаржене в установленому законодавством порядку. До прийняття рішення про присвоєння рейтингової оцінки, за результатом розгляду оскарження публікація присвоєної та оновленої рейтингової оцінки не здійснюється.

8. У разі наявності зауважень з боку суб'єкта рейтингування до змісту рейтингового звіту, але при цьому суб'єкт рейтингування згодний з рейтинговою оцінкою, зауваження суб'єкта рейтингування також розглядаються на додатковому засіданні рейтингового комітету, який приймає колегіальне рішення про доцільність внесення змін до змісту рейтингового звіту більшістю голосів.

9. Опублікування ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" рейтингової оцінки відбувається відповідно до чинного законодавства:

- розміщення на Web-сайті ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" в глобальній інформаційній мережі Інтернет (www.expert-rating.com) протягом не більше ніж 10 робочих днів з дати присвоєння рейтингової оцінки, її оновлення, а також розміщення рейтингового звіту з урахуванням вимог законодавства про інформацію;
- надання до Комісії у формі та порядку, затверджених НКЦПФР;
- щомісячного опублікування в обраному друкованому засобі масової інформації (бюлетень "Цінні папери України"), який визначено в договорі, присвоєних або оновлених рейтингових оцінок у відповідному місяці;
- інформація щодо обраного ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" друкованого засобу масової інформації підлягає розміщенню на сайті цього агентства в глобальній інформаційній мережі Інтернет протягом 5 робочих днів з дати обрання відповідного друкованого засобу масової інформації.

10. Оновлення присвоєної рейтингової оцінки проводиться ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" відповідно до умов договору:

- в разі надходження інформації, що є підставою для перегляду рейтингу(-ів);
- в разі звернення суб'єкта рейтингування;
- на регулярній основі за результатами звітного кварталу, якщо інше не передбачено договором ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" із суб'єктом рейтингування, але не рідше ніж за результатами 6 місяців з часу останнього оновлення рейтингу.

11. Послідовність дій ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" з оновлення присвоєної рейтингової оцінки наступна:

- інформація від суб'єкта рейтингування та (або) від публічних джерел надходить до рейтингового комітету;
- профільний аналітик готує проект інформації про оновлення рейтингу, який обговорюється та затверджується на засіданні рейтингового комітету та надсилається до суб'єкту рейтингування;
- у разі відсутності об'єктивних зауважень з боку суб'єкта рейтингування інформація про оновлення кредитного рейтингу публікується відповідно до положень пункту 9 параграфу 1.1 цього документу;
- у разі наявності зауважень з боку суб'єкта рейтингування до змісту інформації про оновлення рейтингу ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" діє відповідно до пункту 8 параграфу 1.1 цього документу.

12. Зміст рейтингового звіту, що публікується, та інформації про оновлення рейтингу відображає основні фактори, на які звертає увагу ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" при прийнятті рішення про оновлення рейтингу. Регулярність оновлення рейтингового звіту та кількість оновлень рейтингу протягом календарного року визначає рейтинговий комітет ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" на колегіальній основі, але в межах, встановлених чинним законодавством.

Рейтинг може бути відкликаний у зв'язку з тим, що позичальник не надає необхідної інформації для оновлення рейтингу або з інших причин.

Агентство може призупинити рейтинг, що може бути відкликаний (як проміжний етап перед його можливим відкликанням) у зв'язку з тим, що позичальник не надає необхідної інформації для оновлення рейтингу або з інших причин.

1.2. Принципи та критерії (фактори) визначення рейтингової оцінки

Загальним принципом визначення та оновлення рейтингової оцінки є колегіальність. Профільний аналітик після підготовки рейтингового звіту або інформації про оновлення рейтингу надає її на розгляд рейтингового комітету. Рішення приймається рейтинговим комітетом простою більшістю голосів. У разі принципової незгоди із рішенням рейтингового комітету член рейтингового комітету повинен занести до протоколу засідання Комітету особливу думку.

Обираючи показники, за якими проходить вивчення факторів, що впливають на кредитний рейтинг емітента, агентством встановлені наступні принципи:

- аналітик повинен надавати перевагу тим показникам, які мають стандартизований розрахунок та можуть порівнюватись з середнім значенням по ринку;
- у разі наявності достовірної інформації про особливості обліку у підприємства тих або інших операцій аналітик може вносити корективи у розрахунок тих або інших показників, повідомляючи про це емітента,

рейтинговий комітет, а потім визначаючи це у рейтинговому звіті або інформації про оновлення рейтингу;

Кредитний аналіз при визначенні рівня кредитного рейтингу проводиться по шести групах факторів:

1. Положення компанії на ринку.
2. Ефективність роботи.
3. Фінансова політика компанії.
4. Фінансова стійкість.
5. Диверсифікація бізнесу та масштаб.
6. Кредитна історія.

1. Положення компанії на ринку. Дана група факторів враховує оцінку частки компанії на галузевому ринку. У тому випадку, якщо компанія працює в галузі з низьким рівнем переділу, її частка на ринку може бути змінена на зіставлення обсягів корисних копалин, доступних для компанії. Для компаній, залучених у роздрібну торгівлю, ринкова частка може визначатися обсягами продажів і т.д.

Процедура визначення ринкової частки визначається безпосередньо аналітиками рейтингового агентства і обґрунтовується в рейтинговому звіті. На остаточну оцінку ринкової частки впливають її стабільність за останні 3 роки, конкурентне середовище, здатність компанії задовольняти спонтанний попит та інші фактори, дія яких спрямована на зростання або зниження ринкової частки компанії.

2. Ефективність роботи компанії. Може вимірюватись коефіцієнтами: Рентабельність продажів і Рентабельність активів.

Рентабельність продажів = (ЕВІТ) / (Чистий дохід від реалізації продукції)

Рентабельність активів = (ЕВІТ) / (Балансові активи - знос - нематеріальні активи)

Аналіз даної групи факторів повинен показати, наскільки ефективно компанія використовує ресурси, які знаходяться в її розпорядженні. Точних оціночних інтервалів за обома показниками рентабельності не існує, вони залежать від галузевої приналежності підприємства.

3. Фінансова політика компанії. Ефективність фінансової політики компанії аналізується за трьома коефіцієнтами:

Коефіцієнт покриття витрат на обслуговування боргу = (ЕВІТ) / Виплачені відсотки і комісії кредиторам, або андерайтерам за організацію позик

Коефіцієнт покриття зобов'язань ЕВІТ = (ЕВІТ) / (Зобов'язання компанії)

Миттєва ліквідність = Високоліквідні активи / короткострокові зобов'язання.

Дана група показників свідчить, наскільки компанія адекватно управляє ліквідними ресурсами і проводить політику запозичень. У рейтинговому звіті відображаються основні характеристики системи управління фінансами, аналітики досліджують якість дебіторської заборгованості і раціональність формування портфеля кредиторської заборгованості.

4. Фінансова стійкість. Коефіцієнти групи фінансової стійкості призначені для індикації залежності компанії від позикових коштів і оцінки можливостей по створенню грошового потоку для покриття поточної і загальної заборгованості.

Коефіцієнт незалежності = Залучені кошти / Власний капітал

Коефіцієнт покриття позикових коштів = Залучені кошти / EBITDA

Аналіз коефіцієнта незалежності проводиться з урахуванням галузевої приналежності підприємства. Інтервальна оцінка коефіцієнта покриття позикових коштів доходами до виплати податків і амортизації може також змінюватися в залежності від галузевих порогів рентабельності, а також залежить від вартості боргових зобов'язань.

5. Диверсифікація бізнесу. Оцінка ступеня диверсифікації бізнесу компанії починається з аналізу галузевих ринків, на яких працює компанія. Визначається ступінь галузевої диверсифікації, рівень залежності галузей, в яких працює компанія.

На другому етапі вивчається рівень продуктової або лінійної диверсифікації.

На третьому етапі вивчається виробнича диверсифікація. Компанія повинна пояснити, яким чином зможе відновити виробничі процеси у разі проблем на 1-2-3 виробничих лініях, самостійно оцінити ймовірність настання несприятливих подій, що впливають на бізнес-процеси всередині компанії.

6. Кредитна історія. При оцінці кредитного рейтингу компанії не фінансового сектора до уваги береться її кредитна історія, яка підлягає розкриттю у рейтинговому звіті компанії. Глибина розкриття кредитної історії — до 5 років. Компанія зобов'язана повідомити агентство про будь-які схеми боргового фінансування, в які була залучена протягом 5 останніх років. Компанія повинна акцентувати увагу на фактах затримок у сплаті відсотків, основної суми боргу (інвестицій) і рефінансування.

Кожен негативний епізод кредитної історії стає предметом вивчення. Необхідність відкритої публікації інформації про такі епізоди може бути предметом обговорення в тому випадку, якщо публікація даної інформації в рейтинговому звіті може завдати шкоди безпосередньо компанії.

7. Додаткові фактори, які можуть прийматись Агентством до уваги при оцінці:

- менеджмент емітента та його досвід роботи;
- наявність підтвердженої негативної інформації щодо аудиторю емітента;
- особливості системи управління персоналом емітента;
- особливості управління регіональними підрозділами емітента;
- наявність філій та представництв за межами України і ризики у їх діяльності;
- при оцінці облігацій які вже знаходяться в обігу та відображені на балансі емітента у пасивах враховується фактор наявності додаткового забезпечення за такими облігаціями;
- при оцінці облігацій, які тільки будуть випущені та відображені на балансі емітента у пасивах, враховується як вони вплинуть на обсяг зобов'язань емітента.

8. Політика при врахування зовнішньої підтримки від акціонерів

Зовнішня підтримка враховується агентством за методом визначення типу акціонеру емітента (перелік від найвищої до найнижчої):

- Міжнародні фінансово-промислові групи з активами більше 50 млрд доларів США та кредитним рейтингом міжнародних рейтингових агентств вище А-;
- Емітенти із підтримкою іноземних держав, кредитний рейтинг яких вище України;
- Емітенти із підтримкою від держави Україна;
- Емітенти із підтримкою іноземних держав, кредитний рейтинг яких нижчий України;
- Емітенти з вітчизняним капіталом, які залучають капітал на фондовому ринку від міноритарних акціонерів;
- Емітенти які працюють в рамках великих національних бізнес-груп;
- Емітенти які працюють в рамках невеликих національних бізнес-груп;
- Емітенти, що контролюються фізичними особами.

Агентство має підстави вважати підтримку від акціонера високою та коригувати кредитний рейтинг емітента тільки у разі наявності у минулих періодах фактів підтримки підприємства з боку акціонеру(-ів). Позитивно слід сприймати такі фактори, що підвищують ймовірність підтримки:

- публічні заяви представників акціонерів про поповнення статутного фонду або надання коштів емітенту на умовах субординованого (пільгового) боргу;
- наявність у порядку денному зборів акціонерів питання про збільшення статутного фонду;
- наявність зареєстрованої емісії акцій, тощо.

У разі, якщо фактори або сукупність факторів не підлягають кількісній оцінці, така оцінка проводиться експертним шляхом учасниками рейтингового комітету, виходячи з рейтингової шкали, за якою проводиться оцінка. Профільний аналітик при розрахунку коефіцієнтів за звітністю компанії повинен враховувати її галузеву специфіку.

2. Шкала кредитних рейтингів

ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" визначає кредитні рейтинги емітентів із нефінансового сектору та їх облігацій за національною шкалою, що затверджено Постановою Кабінету міністрів України від 26 квітня 2007 р. № 665.

Таблиця А

Національна рейтингова шкала відповідно до Постанови КМУ №665 від 26.04.2007, довгострокові кредитні рейтинги

Інвестиційні рівні	
uaAAA	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaAAA характеризується найвищою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами
uaAA	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaAA характеризується дуже високою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами
uaA	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaA характеризується високою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Рівень кредитоспроможності чутливий до впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов
uaBBB	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaBBB характеризується достатньою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Рівень кредитоспроможності залежить від впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов
Спекулятивні рівні	
uaBB	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaBB характеризується кредитоспроможністю нижчою ніж достатня порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Висока залежність рівня кредитоспроможності від впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов
uaB	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaB характеризується низькою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Дуже висока залежність рівня кредитоспроможності від впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов
uaCCC	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaCCC характеризується дуже низькою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Потенційна вірогідність дефолту
uaCC	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaCC характеризується високою вірогідністю дефолту
uaC	Позичальник очікує дефолт за борговими зобов'язаннями
uaD	Дефолт. Виплата відсотків і основної суми за борговими зобов'язаннями позичальника припинена без досягнення згоди з кредиторами щодо реструктуризації заборгованості до настання строку платежу.

**Національна рейтингова шкала відповідно до
Постанови КМУ №665 від 26.04.2007, короткострокові кредитні рейтинги**

Інвестиційні рівні	
uaK1	Позичальник або окремий борговий інструмент характеризується найвищою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Фінансовий стан такого позичальника дає змогу запобігти передбачуваним ризикам у короткостроковому періоді
uaK2	Позичальник або окремий борговий інструмент характеризується високою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Фінансовий стан такого позичальника достатньо високий для того, щоб запобігти передбачуваним ризикам у короткостроковому періоді
uaK3	Позичальник або окремий борговий інструмент характеризується достатньою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Фінансовий стан такого позичальника задовільний для того, щоб запобігти передбачуваним ризикам у короткостроковому періоді
Спекулятивні рівні	
uaK4	Позичальник або окремий борговий інструмент характеризується низькою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Фінансовий стан такого позичальника недостатній для того, щоб запобігти передбачуваним ризикам у короткостроковому періоді
uaK5	Позичальник або окремий борговий інструмент характеризується дуже низькою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Фінансовий стан такого позичальника не дає змоги запобігти передбачуваним ризикам у короткостроковому періоді
uaKD	Позичальник оголосив дефолт за борговими зобов'язаннями

У разі застосування Національної рейтингової шкали можуть використовуватися такі додаткові позначення:

"-" або "+" — проміжні категорії рейтингу відносно основних категорій;

(*pi*) — рейтинги, визначені на підставі використання лише публічної інформації;

відкликаний — рейтинг, відкликаний у зв'язку з тим, що позичальник не надає необхідної інформації для оновлення рейтингу або з інших причин;

призупинений — рейтинг, що може бути відкликаний (як проміжний етап перед його можливим відкликанням) у зв'язку з тим, що позичальник не надає необхідної інформації для оновлення рейтингу або з інших причин.

Оскільки з 19.04.2010 ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" визначає кредитні рейтинги емітентів не тільки з України, то з відповідної дати агентство у своїй діяльності крім національної шкали використовує власну шкалу, яку відносить до "міжнародної" (табл. В).

**Рейтингова шкала ТОВ РА "Експерт-Рейтинг",
довгострокові кредитні рейтинги**

Інвестиційні рівні	
AAA	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaAAA характеризується найвищою кредитоспроможністю порівняно з іншими позичальниками або борговими інструментами
AA	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaAA характеризується дуже високою кредитоспроможністю порівняно з іншими позичальниками або борговими інструментами
A	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaA характеризується високою кредитоспроможністю порівняно з іншими позичальниками або борговими інструментами. Рівень кредитоспроможності чутливий до впливу несприятливих

	комерційних, фінансових та економічних умов
BVV	Позичальник або окремих борговий інструмент з рейтингом uaBBV характеризується достатньою кредитоспроможністю порівняно з іншими позичальниками або борговими інструментами. Рівень кредитоспроможності залежить від впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов
Спекулятивні рівні	
BB	Позичальник або окремих борговий інструмент з рейтингом uaBB характеризується кредитоспроможністю нижчою ніж достатня порівняно з іншими позичальниками або борговими інструментами. Висока залежність рівня кредитоспроможності від впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов
B	Позичальник або окремих борговий інструмент з рейтингом uaB характеризується низькою кредитоспроможністю порівняно з іншими позичальниками або борговими інструментами. Дуже висока залежність рівня кредитоспроможності від впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов
ССС	Позичальник або окремих борговий інструмент з рейтингом uaССС характеризується дуже низькою кредитоспроможністю порівняно з іншими позичальниками або борговими інструментами. Потенційна вірогідність дефолту
СС	Позичальник або окремих борговий інструмент з рейтингом uaСС характеризується високою вірогідністю дефолту
С	Позичальник очікує дефолт за борговими зобов'язаннями
D	Дефолт. Виплата відсотків і основної суми за борговими зобов'язаннями позичальника припинена без досягнення згоди з кредиторами щодо реструктуризації заборгованості до настання строку платежу.

У разі застосування міжнародної рейтингової шкали можуть використовуватися такі додаткові позначення:

"-" або "+" — проміжні категорії рейтингу відносно основних категорій;

(*pi*) — рейтинги, визначені на підставі використання лише публічної інформації;

відкликаний — рейтинг, відкликаний у зв'язку з тим, що позичальник не надає необхідної інформації для оновлення рейтингу або з інших причин;

призупинений — рейтинг, що може бути відкликаний (як проміжний етап перед його можливим відкликанням) у зв'язку з тим, що позичальник не надає необхідної інформації для оновлення рейтингу або з інших причин.

1. При проведенні присвоєння та оновлення рейтингів позичальників (емітентів) з України пріоритетною є оцінка за національною шкалою.
2. Рейтинг за шкалою ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" присвоюється за бажанням емітента і показує думку аналітиків Агентства про ймовірність дефолту без прив'язки до ризиків країни (у міжнародному форматі).
3. Співвідношення між шкалою ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" та національною шкалою затверджується рейтинговим комітетом ТОВ РА "Експерт-Рейтинг".
4. Співвідношення між шкалою ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" та національною шкалою у кожному окремому випадку може відрізнятись в залежності від валюти зобов'язань, валютної структури доходів та видатків емітента, наявності зовнішньої підтримки акціонерів нерезидентів, тощо.

3. Інформаційне забезпечення рейтингового процесу

Інформаційне забезпечення рейтингового процесу у ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" враховує вимоги чинного законодавства України, включаючи вимоги «Правил визначення уповноваженим рейтинговим агентством рейтингової оцінки за Національною рейтинговою шкалою», що затвердженні рішенням НКЦПФР №17 від 12.01.2016.

До інформації, яку повідомляє суб'єкт рейтингування уповноваженому рейтинговому агентству, відноситься **регулярна та особлива інформація емітента:**

- прийняття рішення про розміщення цінних паперів на суму, що перевищує 25 відсотків статутного капіталу;
- прийняття рішення про викуп власних акцій;
- факти лістингу/делістингу цінних паперів на фондовій біржі;
- отримання позики або кредиту на суму, що перевищує 25 відсотків активів емітента;
- зміна складу посадових осіб емітента;
- зміна власників акцій, яким належить 10 і більше відсотків голосуючих акцій;
- рішення емітента про утворення, припинення його філій, представництв та інших відокремлених підрозділів;
- рішення вищого органу емітента про збільшення або зменшення розміру статутного капіталу;
- порушення справи про банкрутство емітента, винесення ухвали про його санацію;
- рішення вищого органу емітента або суду про припинення або банкрутство емітента;
- накладення арешту на банківські рахунки емітента;
- знищення майна на суму, що перевищує 10 відсотків розміру статутного капіталу емітента;
- участь емітента в холдингових компаніях, фінансово-промислових групах, інших об'єднаннях або припинення участі в них;
- учинення правочинів на суму, що перевищує 10 відсотків суми вартості активів емітента;
- дроблення або консолідація акцій емітента;
- значні зміни в номенклатурі послуг, вартість яких становить не менше 25 відсотків доходу від реалізації послуг емітента;
- пред'явлення позову до емітента в розмірі, що перевищує 10 відсотків розміру статутного капіталу;
- річні звіти емітента;
- накладення фінансових санкцій на суму, що перевищує понад 10 відсотків розміру статутного капіталу емітента;
- накладення Комісією штрафів на емітента;

- отримання, відкликання або анулювання ліцензії, патентів або інших документів дозвільного характеру, пов'язаних зі здійсненням господарської діяльності емітента.

При прийнятті рішень про визначення та оновлення кредитних рейтингів за національною шкалою аналітики ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" також перевіряють інформацію за публічними базами даних:

- Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України;
- Єдиний реєстр судових рішень;
- загальнодоступні бази даних НКЦПФР, податкових органів, органів внутрішніх справ (за наявності), та інших баз даних органів влади і місцевого самоврядування. Доступ до яких не обмежений законодавством.

Також об'єктом обов'язкового аналізу є вся публічна звітність емітента, що повинна ним публікуватись за вимогами регулятора (щоквартально та щорічно) та (або) за власною ініціативою емітента.

Обов'язково при вивченні зовнішньої підтримки емітента від акціонерів ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" вивчає фінансову звітність акціонерів, дані про їх кредитні рейтинги, рейтингові звіти міжнародних рейтингових агентств тощо.

У разі, якщо емісія облігацій емітента забезпечена додатковими гарантіями, агентство вивчає фінансову звітність такого поручителя та всю публічну фінансову інформацію, яка наявна по юридичній особі поручителю. При аналізі звітності поручителя(ів) агентство використовує ті ж послідовності дій та ті ж принципи аналізу і його інформаційного забезпечення, встановлені агентством для певного типу юридичної особи (банк / страховик / підприємство не фінансового сектору).

4. Порядок проведення аналізу емітента та його цінних паперів на предмет відповідності ознакам фіктивності

1) Встановлений агентством факт відсутності емітента за місцезнаходженням, доступними для агентства методами: факт зупинки документообігу між агентством і емітентом, поява відповідного запису у ЄДР тощо.

2) Неподання емітентом до НКЦПФР або відсутність звітності на сайті АРІФРУ регулярної річної інформації або регулярної квартальної інформації протягом двох кварталів поспіль.

3) Не проведення акціонерним товариством загальних зборів акціонерів протягом двох років поспіль та/або не утворення органів управління акціонерного товариства, визначених законодавством, протягом року з дня реєстрації Комісією звіту про результати приватного розміщення акцій серед засновників акціонерного товариства.

4) Перевищення співвідношення капіталізації емітента до розміру виручки від реалізації товарів (робіт, послуг) більше ніж у 3 рази відповідно до фінансової звітності емітента, поданої до НКЦПФР станом на кінець звітного періоду (для публічних акціонерних товариств).

5) Перевищення співвідношення капіталізації емітента до вартості чистих активів такого емітента більше, ніж у 3 рази відповідно до фінансової звітності емітента яка опублікована на сайті АРІФРУ.

6) Переважну частку активів емітента (більше ніж 80 відсотків) складають фінансові інвестиції, та/або дебіторська заборгованість, та/або векселі відповідно до фінансової звітності емітента яка опублікована на сайті АРІФРУ.

7) Кількість працівників емітента станом на кінець звітного періоду становить менше десяти осіб відповідно до фінансової звітності емітента, яка опублікована на сайті АРІФРУ (для публічних акціонерних товариств).

8) Середньомісячні витрати емітента на оплату праці в середньому на одного працівника є меншими від трикратного мінімального розміру заробітної плати, визначеного законодавством на дату складання фінансової звітності емітента яка опублікована на сайті АРІФРУ.

9) Реєстрація місцезнаходження емітента у приміщенні житлового фонду без поважних причин.

10) Низький рівень (менше 3 відсотків від розміру активів емітента) або відсутність доходів від реалізації товарів (робіт, послуг) за основним видом діяльності станом на кінець фінансового року.

У разі доведення 3 із 10 критеріїв емітент буде вважатись таким що має високий ризик фіктивної діяльності.

5. Уникнення конфлікту інтересів при визначенні кредитного рейтингу

У своїх діях з уникнення конфлікту інтересів ТОВ ПА "Експерт-Рейтинг" керується чинним законодавством та Кодексом поведінки для кредитно-рейтингових агентств IOSCO (CODE OF CONDUCT FUNDAMENTALS FOR CREDIT RATING AGENCIES).

Додатково, з метою уникнення конфлікту інтересів, агентство у своїй діяльності впроваджує такі принципи:

- колегіальність прийняття рішень про присвоєння та оновлення кредитних рейтингів;
- невтручання директора ТОВ ПА "Експерт-Рейтинг", який відповідає за комерційну частину роботи агентства, у процес прийняття рішення про присвоєння та оновлення кредитного рейтингу;
- максимальна можлива транспарентність рейтингового процесу, через публікацію рейтингових звітів та інформацію про регулярне оновлення кредитних рейтингів

6. Застереження щодо використання тексту компонентів методичного забезпечення рейтингового процесу в ТОВ РА "Експерт-Рейтинг"

Текст методики є власністю ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" та (або) фізичних осіб, які працюють у агентстві. Зареєстровані авторські права, що передані у використання агентству, підлягають захисту з боку агентства відповідно до договору про передачу прав. Копіювання або розповсюдження тексту методики без письмової згоди ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" — заборонене. Використання методики для досліджень, текст яких підлягає публікації, — заборонене. У разі використання тексту методики з метою наукових досліджень посилання на ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" є обов'язковим.

Методологія та процедура викладені у даному документі розроблені відповідно до чинного законодавства яке діяло на момент складання документів. У разі змін вітчизняного законодавства, або міжнародних норм та правил ТОВ РА "Експерт-Рейтинг" враховує такі зміни у своїй діяльності без внесення змін у методологію або процедуру.